

سبک‌های شناختی و یادگیری

دکتر رضا جعفری هرنندی

استادیار دانشکده تیز

تربیا خدائی

کارشناسی ارشد تربیت مدرس در فلسفه دانشگاه آزاد

اسلامی واحد مشهد

نشر دارچوبین
۱۳۹۴

سرشناسه: خدائی، ثریا، ۱۳۴۹-
عنوان و نام پدیدآور: سبک‌های شناختی و یادگیری
مشخصات نشر: اصفهان: نشر دارخوین،
مشخصات ظاهری: ۱۰۸ صفحه
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۸۰۰-۲۲۱-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع: یادگیری -- روان‌شناسی
موضوع: روان‌شناسی شناختی
شناسه افزوده: جعفری هرندی، رضا ۱۳۴۸-
رئه بندی کنکره: ۱۳۹۴س۲/خ۴/BF۳۱۸
رده بندی دیویی: ۱۵۳/۱۵
شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۸۹۸۲۰

سبک‌های شناختی و یادگیری رضا جعفری هرندی - ثریا خدائی

نشر دارخوین
ویراستار: فاطمه علی پور باقانی
صفحه‌آرا: حامد شاه‌مرادی
طرح جلد: سیدرضا موسوی
شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: ۱۳۹۴
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۸۰۰-۲۲۱-۶

www.narkhovain.ir

تلفن مرکز پخش:

۰۳۱ ۹۵۰ ۲۰۷۷۲

فصل اول / تعاریف

۱۵

۱۷

۱۸

تعریف سبک‌های شناختی

سبک‌های یادگیری

فصل دوم / سبک‌های شناختی و انواع آن

۱۹

۲۲

۲۳

۲۶

۲۸

۲۹

۳۰

۳۱

۳۱

۳۲

۳۲

۳۴

مفهوم سبک شناختی

انواع سبک‌های شناختی

سبک وابسته به زمینه و مستقل از زمینه

تأثیر تقویت‌کننده‌ها

استفاده از رسانه‌ها و یادگیری

مطالعات ویتکین و دیگران

انواع سبک شناختی

سبک شناختی وابسته

سبک شناختی مستقل

مدل جانگ

یکی از ابزار اندازه‌گیری سبک‌های شناختی

فصل سوم / سبک‌های یادگیری و انواع آن

۳۷

۳۹

۴۰

۴۲

۴۴

۴۵

۴۶

۴۸

۵۷

۵۹

سبک‌های شناختی یادگیری

تعریف سبک یادگیری

تاریخچه‌ی یادگیری

اهمیت یادگیری

ماهیت یادگیری

روش‌های یادگیری

انواع سبک‌های یادگیری بر اساس ادراک‌های حسی

سبک‌های یادگیری تکانشی و تأملی

تفاوت سبک یادگیری با توانایی

۵۹	انواع سبک های یادگیری یا ترجیحات یادگیری
۵۹	انواع سبک یادگیری شناختی
۶۱	متغیر محیطی
۶۱	متغیر هیجانی
۶۲	متغیر جامعه شناختی
۶۲	متغیر فیزیولوژیکی
۶۳	متغیر شناختی
۶۳	سبک های تفکر
۶۳	تأثیرکرد مهم حکومت
۶۴	چاره شکل مهم حکومتی
۶۴	سایح پژوهش های مربوط به سبک های یادگیری و تفکر
۶۵	زمینه های مهم سبک های یادگیری
۶۶	ویژگی های اصلی سبک های شناختی یادگیری
۶۷	سبک یادگیری منجر آن
۶۹	فهرست سبک یادگیری گرا
۷۱	ترجیحات سبک یادگیری
۷۳	هوش های چندگانه و سبک های یادگیری
۷۶	سبک های یادگیری دانش روز
۷۹	۱- یادگیرنده برونگرا
۸۱	۲- یادگیرنده درون گرا
۸۲	۳- یادگیرنده حسگر
۸۴	۴- یادگیرنده شهودگرا
۸۶	۵- یادگیرنده اندیشه گرا
۸۷	۶- یادگیرنده احساس گرا
۸۸	۷- یادگیرنده قضاوت گرا
۹۰	۸- یادگیرنده ادراک گرا
۹۲	نظریات و دیدگاه های یادگیری
۹۲	۱. نظریه های رفتاری
۹۷	۲. نظریه های شناختی
۱۰۱	فرآیندهای توجه
۱۰۳	منابع و مأخذ

تا کنون تعاریف مختلفی از سبک‌های شناختی ارائه شده است. سبک‌شناختی را اولین بار آلپورت^۱ در سال ۱۹۳۷ به کار گرفت. او سبک‌شناختی را روش معمول فرد برای حل مسئله، تفکر، ادراک و یادآوری توصیف کرد. نظریه پردازان اصطلاح سبک‌شناختی را فرار از به کار می‌برند و هر کدام آن‌ها را بر اساس نظریه خود تعریف می‌کنند. این‌ها برخی از تعاریف صاحب‌نظران به ترتیب تاریخی ارائه می‌شوند:

آلپورت (۱۹۳۷) سبک‌شناختی را شیوه معمول فرد برای حل مسئله، تفکر، ادراک و یادآوری تعریف کرده است (به نقل از رایدینگ و جیما، ۱۹۹۱).
 مسیک^۲ و همکاران (۱۹۶۴) سبک‌شناختی را مانند آلپورت چنین تعریف کرده‌اند: شیوه فرد در پردازش اطلاعات که نمایانگر شیوه معمول او در ادراک، تفکر، حل مسئله و یادآوری است (به نقل از بال^۳، ۱۹۹۰). ویلکینز^۴ و همکاران (۱۹۷۷) سبک‌شناختی را به منزله تفاوت‌های فردی در ریس ادراک، تفکر، یادگیری و ارتباط با دیگران تعریف کرده‌اند (به نقل از سادلر-اسمیت^۴).

1 Meersick

2 Bull

3 Witkin

4 Sadler-Smith

۱۹۹۹). کیفه^۵ (۱۹۷۹) سبک‌های شناختی را ویژگی‌های شناختی، عاطفی و فیزیولوژیکی رفتار که به منزله شاخص‌های نسبتاً ثابت از چگونگی ادراک یادگیرنده، تعامل و پاسخ‌دهی وی به محیط یادگیری عمل می‌کنند تعریف کرده است.^۶

تنت^۷ (۱۹۸۸) سبک‌شناختی را ویژگی و روش ثابت فرد برای سازمان‌بندی و پردازش اطلاعات تعریف می‌کند (به نقل از رایدینگ و گریگ^۸، ۱۹۹۸). سبک‌شناختی ترکیب و آرایش بنیادی یک شخص را نمایان می‌سازد و مبنای جسمانی^۹ دارد. از نظر بال (۱۹۹۹) سبک‌شناختی به روشی اشاره دارد که یادگیرنده اطلاعات را از طریق آن سازمان‌بندی، پالایش، دریافت و پردازش می‌کند. استرنبرگ (۲۰۰۰) معتقد است سبک‌ها روش‌های ترجیح یافته‌ای برای استفاده از توانایی‌های شناختی‌اند و نشان می‌دهند که چگونه افراد دوست دارند توانایی‌های هوشی را در زندگی روزمره به کار گیرند.^{۱۱} با وجود این، شخص از سبک‌شناختی خود خیلی به رستی اطلاع و آگاهی ندارد؛ زیرا او سبک فرد دیگری را تجربه نکرده است. سبک‌های شناختی به نظر و نگاه افراد نسبت به رویدادها و ایده‌ها توجه دارند. آن‌ها بر این که چگونه یک فرد پیرامون وقایع زندگی خود می‌اندیشد، تصمیم می‌گیرد و واکنش نشان می‌دهد، اثر می‌گذارند. سبک‌های شناختی همچنین به نگرش یک فرد نسبت به دیگران و شیوه‌های برقراری ارتباط با آنان تأثیر دارند. سبک‌شناختی

5 Keefe

6 Grigorenko, E. L. a. S. , R. J. (Ed.) (1995) International Handbook of Personality and Intelligence. New York: Plenum.

7 Tennett

8 Graig

9 physical basis

۱۰ رایدینگ، ریچارد (۱۳۸۴). آموختن و سبک شناختی، ترجمه حسن اسدزاده. تهران: عابد؛

۱۱ امامی پور، سوزان و اسفندآباد، شمس حسن (۱۳۸۶). سبک‌های یادگیری و شناختی: نظریه‌ها و آزمون‌ها. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها سمت؛ ۶-۱۱

یک شخص شیوه خودکار او در حساسیت و واکنش نشان دادن به اطلاعات، محرکات و موقعیت‌هاست. سبک‌شناختی یک فرد تقریباً ثابت است و به نظر نمی‌آید که به آسانی تغییر پیدا کند. یک فرد قادر به روشن یا خاموش کردن سبک خود نیست، اما با آگاهی از نوع سبک خود، می‌تواند راهبردهایی را بیاموزد تا به کمک آن‌ها از حداکثر نقاط قوت و مزیت سبک خود بهره گرفته و نکات ضعف و محدودیت‌ها را به حداقل برساند.^{۱۲}

پژوه‌شگران حوزه‌های روان‌شناسی تاکنون سبک‌های شناختی بسیاری را شناسایی نموده و بر این اساس نظریه‌ها و مدل‌های زیادی را در این باره ارائه نموده‌اند. هر یک از آنان به فراخور علاقمندی و زمینه کاری خود، نوع خاصی از سبک‌شناختی را شناسایی کرده و برای اثبات وجود آن‌ها نیز، ابزارهای خاصی را ساخته‌اند. این تنوع، تکثر و چندگانگی در شناسایی و نام‌گذاری سبک‌ها نیز لاجرم از نبود تناسبات‌های فردی افراد برخاسته است.

با این حال رایدینگ و چیمز (۱۹۹۱) با یک بررسی نسبتاً وسیع و جامع به این جمع‌بندی رسیدند که سبک‌های شناختی را می‌توان در دو بعد اصلی بعد کلی‌نگر/ جزئی‌نگر و بعد کلامی/ تصویری دسته‌بندی کرد. بعد کلی‌نگر/ جزئی‌نگر بر نحوه تفکر و تعمق افراد و تعبیر و تفسیر آنان از اطلاعات و موقعیت‌ها اثر می‌گذارد و سبک‌شناختی کلامی/ تصویری بر شیوه‌ای که افراد اطلاعات را به هنگام تفکر، به صورت کلمات و کلام یا به صورت تصویری و تجسمی بازنمایی می‌کنند، تأثیر می‌گذارند. در ازای هر سبک شناختی، تقریباً یک آزمون یا ابزار اندازه‌گیری و سنجش آن نیز ساخته شده است. یک راه مناسب برای شناسایی سبک‌شناختی یک فرد، استفاده از آزمون رایانه‌ای تحلیل سبک‌شناختی رایدینگ است. این آزمون موقعیت یک فرد را در هر دو بعد ارزیابی می‌کند و برای استفاده ساده است.

۱۲ رایدینگ، ریچارد (۱۳۸۴). آموختن و سبک شناختی، ترجمه حسن اسدزاده. تهران: عابد.

بررسی مطالعات انجام شده در زمینه روانشناسی شناخت بیانگر این نکته است که افراد دارای تفاوت های فردی مهمی در زمینه مسائل شناختی هستند که در حل مشکلات و تصمیم گیری به آن ها انکاس می کنند. یکی از این ابعاد سبک های شناختی هستند که در میان این طبقه بندی ها از جایگاه مهمی برخوردارند.

کلی و هلمن معتقد بودند که هر تجربه ای اثر خود را در حافظه افراد به جای می گذارد که بر اساس این تجارب افراد اطلاعات را درک می کنند و توان جذب و ترکیب آن ها و مفاهیم را به دست می آورند. این وضعیت تاثیر زیادی در برخورد فرد با واقع جدید دارد. چنانکه در بیماران وسواسی همجوشی فکر و عمل به شیوه خاصی تان. سبک های شناختی می باشد و نوع دلبستگی در شکل گیری سبک های شناختی افراد در مقابله با آن متفاوت است.

تنوع دانشجویانی که وارد دانشگاه می شوند روز به روز در حال افزایش است. این دانشجویان معمولاً دارای زمینه های تربیتی و فرهنگی متفاوتی بوده و فارغ التحصیل دبیرستان ها و مؤسسات آموزشی مختلف با سبک های آموزشی متفاوت هستند. همراه با چنین تنوع، انتظارات زیادی در زمینه انواع رسانه های آموزشی مورد استفاده برای ارائه اطلاعات و مطالب آموزشی شکل گرفته است. این تغییرات و پیشرفت ها در فن آوری آموزشی موجب شده تا آموزگاران روش های سنتی آموزشی را مورد بازنگری قرار داده و تاکید بیشتری بر اهمیت توجه به سبک های یادگیری دانشجویان داشته باشند. و ارائه دوره های آموزشی بنمایند.¹³ عدم هماهنگی میان سبک تدریس استاد و روش یادگیری دانشجو به عنوان یکی از موانع یادگیری در کلاس درس مورد توجه می باشد و دلیلی برای استفاده از شیوه های آموزشی متنوع برای

13. Zoghi M, Brown T, Williams B, Roller L, Jaberzadeh S, Palermo C, et al. Learning style preferences of Australian health science students. J Allied Health. 2010 Summer;39(2):95-103.

ارائه مطالب محسوب می گردد. مفهوم استفاده از روش های تدریس مختلف بر مبنای این اصل قرار دارد که حداقل بخشی از مطالب می بایست به شیوه ای متناسب با سبک یادگیری هر یک از فراگیران موجود در یک کلاس یا دوره آموزشی ارائه شود.^{۱۴} برخی از مطالعات بر بیان انواع یادگیری تاکید دارند به گونه ای که اساتید درک بهتری از دانشجویان خود بدست آورند. این اطلاعات می تواند برای راهنمایی در جهت انتخاب روش های آموزشی مورد استفاده در کلاس درس بکار آیند. البته مطالعات محدودی نیز بر روی توصیف و تشخیص اجزای تشکیل دهنده سبک یادگیری و سبک های یادگیری مورد استفاده دانشجویان در رشته های تحصیلی مختلف نظیر پزشکی یا مهندسی صورت گرفته است. در این کتاب قصد داریم به بیان سبک های شناختی و سبک های یادگیری به همراه یکی از مدل های معروف بیردازیم.

دکتر رضا جعفری هرندي؛ استادیار دانشگاه قم

ثريا خدائي؛ کارشناس ارشد برنامه ريزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی میمه

۱۴ Dobson JL. Learning style preferences and course performance in an undergraduate physiology class. AdvPhysiol Educ. 2009 Dec;33(4):308-14.